

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ιδιοκτήσιος:
Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
Έτος ίδρυσης 1924
Ιδρυτής: **ΠΑΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ** (1924-1981)
Διευθυντής: **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ** (1945-1983)

Εκδότες:
ΕΙΡΗΝΗ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ,
ΜΑΡΙΕΤΤΑ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ,
ΑΓΓΕΛΑ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ - ΚΟΝΤΟΓΟΥΡΗ
Γενικός διευθυντής:
ΠΑΝΗΣ ΠΕΡΛΕΠΕΣ
Διευθυντής:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΟΓΑΣ
Διευθυντής Σύνταξης:
ΠΑΛΑΤΩΝ ΤΣΟΥΛΟΣ
Αρχισυντάκτης:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ
Εμπορικός διευθυντής:
ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ:
Λένιορμαν 205, 104 42
τηλ.: 210 51 98 000, fax: 210 51 39 905
fax Σύνταξης: 210 51 46 013, 210 51 46 078
e-mail: info@naftemporiki.gr
ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΙΡΑΙΑΣ:
Δραγάτσι 1, 185 35
τηλ.: 210 51 98 000, fax: 210 51 98 295
ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:
Ι. Δραγούμη 8 & Τσιμισκή, 3ος όρ., 546 24
τηλ.: 2310 241946,
fax: 2310 269269

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ: Ιωάν. Τσιμπογιάννης, τηλ. 25510 35776. **ΑΡΓΟΣ - ΝΑΥΠΛΙΟ:** Αναστασάκη Νίκη, τηλ. 27510 63253. **ΒΕΡΟΙΑ:** Καταφύβας Κωνσταντίνος, κιν. 6944 323006. **ΒΟΛΟΣ:** Μιχαλόπουλος Νίκος, τηλ. 24210 90010-90115. **ΔΡΑΜΑ:** Γεωργίου Χαράλαμπος, τηλ. 25210 25370. **ΗΡΑΚΛΕΙΟ:** Νίκος Λεβιδιώτακης, τηλ. 2810 342515-285558. **ΙΩΑΝΝΙΝΑ:** Βασίλης Μήτσος, τηλ. 26510 71422. **ΚΑΤΕΡΙΝΗ:** Καραγάγος Γεώργιος, τηλ. 23510 46699. **ΚΑΒΑΛΑ:** Γεωργίου Μπασιμανός, τηλ. 2510 839897. **ΚΑΡΔΙΤΣΑ:** Ζιάκωνας Φώτιος, τηλ. 24410 79400. **ΚΕΡΚΥΡΑ:** ΙΟΝΙΚΗ Α.Ε., τηλ. 26610 45791. **ΚΙΛΚΙΣ:** Ιωάννης Κάλπακιδης, κιν. 6978 557525. **ΚΟΡΙΝΘΟΣ:** Αναστασίου Κριεμπίδης, τηλ. 6940262550. **ΛΑΜΙΑ:** Νικόλαος Παπιάς, τηλ. 22310 66666. **ΛΑΡΙΣΑ:** Χατζηπούρας Φίλιππος, τηλ. 2410 579770. **ΜΥΤΙΛΗΝΗ:** Κλεάνθης Μανιάτης, τηλ. 22510 37437. **ΞΑΝΘΗ:** Ιωάν. Τσιμπογιάννης, τηλ. 25510 35776. **ΠΑΤΡΑ (ΑΧΑΪΑ-ΗΛΕΙΑ-ΑΙΤΩΝΙΑ):** Φίλ. Νιρόρας, κιν. 6932 286351. **ΠΙΤΟΛΕΜΑΪΔΑ:** Χρήστος Λογδογιάννης, τηλ. 24610 21100 & 33446. **ΡΟΔΟΣ:** Αναστασάκη Νίκη, τηλ. 27510 63253. **ΣΕΡΡΕΣ:** Σταυρούλα Μπαρά, τηλ. 23210 66596. **ΣΥΡΟΣ:** Κασσιώτης Ιωάννης, τηλ. 6937 186909. **ΤΡΙΚΑΛΑ:** Στέργιος Κίτσος, τηλ. 24310 39521. **ΦΛΩΡΙΝΑ:** Γεώργιος Βελιώδης, τηλ. 23850 46090 & 46420. **ΧΑΝΙΑ:** Β. Σταυρακόπουλος, τηλ. 6947120072

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Στην Ελλάδα	(σε ευρώ)
Τρίμηνη	90,00
Εξάμηνη	180,00
Ετήσια	360,00
Οργανισμών-Τραπεζών	(σε ευρώ)
Ετήσια	390,00
Στο εξωτερικό (ετήσιες)	(σε ευρώ)
ΕΥΡΩΠΗ:	720,00
ΑΜΕΡΙΚΗ-ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:	960,00
ΑΣΙΑ:	840,00
ΑΦΡΙΚΗ:	720,00
ΚΥΠΡΟΣ:	600,00

<http://www.naftemporiki.gr/subscriptions>

Εξυπηρέτηση συνδρομητών
801 11 11300

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή αποδόση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

www.naftemporiki.gr

ΑΡΘΡΟ

«Το τέλος της κρίσης»

Αγαπητοί αναγνώστες,

Με ιδιαίτερη χαρά σας πληροφορώ ότι η «κρίση» έπαυσε να υπάρχει αυτή την εβδομάδα. Επί σχεδόν επτά χρόνια οι Έλληνες πολίτες άκουγαν από το στόμα διακεκριμένων πολιτικών, δημοσιογράφων, πανεπιστημιακών, κρατικών λειτουργών, αναλυτών, αλλά ακόμη και εκπροσώπων διεθνών οργανισμών τις εξελίξεις σχετικά με την «κρίση». Άλλοτε εξαλειφόταν προσωρινά, άλλοτε επανήρχετο, καμιά φορά γινόταν σύγκριση με άλλες χώρες, αλλά η λέξη «κρίση» είχε πλέον καθιερωθεί (και ήταν σχεδόν αναπόφευκτη) σε κάθε συζήτηση για την ελληνική οικονομία.

Μάταια είχα προσπαθήσει σε άρθρα, συνεντεύξεις και διαλέξεις μου να εξηγήσω ότι δεν υπάρχει «κρίση». Μάταια είχα συγκρίνει την περίπτωση της Ελλάδας με άλλες οικονομίες που είχα ασχοληθεί επαγγελματικά τα 32 χρόνια που υπηρέτησα σαν στέλεχος του ΔΝΤ. Καμιά φορά δεχόμουν και εγώ τον όρο για να μη θυσιάσω κάποια ουσιαστική ανάλυση στον βωμό μιας τυπικής ορολογίας. Αλλά συνήθως επανερχόμουν και εξηγούσα γιατί αυτό που διέρχεται η ελληνική οικονομία από το 2010 και μετά δεν είναι στην πραγματικότητα «κρίση». Οι συνομιλητές, αναγνώστες, δημοσιογράφοι, ακροατήρια αλλά και φίλοι γύρω από το τραπέζι με κοιτούσαν με δυσπιστία.

Πώς είναι δυνατόν να υποστηρίζω ότι δεν υπάρχει «κρίση» με αθροιστική πτώση του ΑΕΠ κατά 25% τα τελευταία έξι χρόνια, σημαντική πτώση των μισθών και συντάξεων, εκτόξευση της ανεργίας στο 26% και κατάρρευση των τιμών των ακινήτων; Και πώς είναι δυνατόν να υποστηρίζω κάποιος, πόσο μάλλον οικονομολόγος με διεθνή εμπειρία, ότι η παρουσία capital controls, η έλλειψη πρόσβασης στις διεθνείς κεφαλαιαγορές, η μεγάλη απομείωση του ιδιωτικού χρέους κατά 53% το 2012 και, το σημαντικότερο, η δανειοδότηση από την Ευρωζώνη και το ΔΝΤ, όλα αυτά να μη συνιστούν στοιχεία «κρίσης» για μια χώρα;

Η απάντηση σ' αυτά τα λογικά ερωτήματα είναι η διαφορά ανάμεσα στην «κρίση» και στην κρίση. Η λέξη «κρίση» με εισαγωγικά είναι μια έννοια. Η λέξη κρίση, χωρίς εισαγωγικά, αποδίδει μια πραγματικότητα. Τα πρώτα τρία χρόνια μετά το πρώτο μνημόνιο, οι δύο λέξεις ταυτίζονταν.

Η ελληνική οικονομία άρχισε να διέρχεται από μια περίοδο μεγάλης κρίσης, που αντικατοπτριζόταν στα μακροοικονομικά μεγέθη που ανέφερα πιο πάνω. Εκείνη την περίοδο ήταν πράγματι σωστό να μιλάμε για «κρίση», δηλαδή μία έκτακτη κατάσταση που θα επανήρχετο στην αρχική κανονικότητα. «Μπόρα είναι, θα περάσει» όπως σκεφτόταν ο μέσος Έλληνας μέχρι το 2015.

Αλλά δεν ήταν μπορα, και δεν πέρασε. Και η εφαρμογή των capital controls τον Ιούλιο του 2015 ήταν η τελευταία επίσημη ταυτοποίηση αυτής της

αλήθειας. Μόνο γύρω στα μέσα της περασμένης χρονιάς, καθώς οι φοροεισπρακτικές απαιτήσεις του κράτους άρχισαν να «τσιμπάνε», η φοροδοτική ικανότητα των πολιτών άρχισε να εξανεμίζεται και οι ληξιπρόθεσμες οφειλές από τους πάντες προς τους πάντες (κράτος προς ιδιώτες, ιδιώτες προς το κράτος, ιδιώτες μεταξύ τους) άρχισαν να αυξάνονται αντί να ελαττώνονται, άρχισε δειλά να εμφανίζεται το ερώτημα: μήπως αυτό που περνάμε ΔΕΝ είναι κρίση; Μήπως περνάμε από μια περίοδο μακροχρόνιας προσαρμογής που θα έχει σαν αποτέλεσμα τη βαθμιαία και μη αναστρέψιμη μείωση του βιοτικού επιπέδου της χώρας;

Η απάντηση, αγαπητοί αναγνώστες, είναι «ακριβώς»! Η Ελλάδα ζούσε με δανεικά επί δεκαετίες, το

2018, οπότε εξαντλούνται τα 86 δισ. που ενέκριναν οι Ευρωπαίοι το 2015.

Οι Έλληνες πολίτες θα πρέπει να είναι ευγνώμονες στους διεθνείς πιστωτές για το ότι η προσαρμογή έχει μέχρι στιγμής διαρκέσει 7 χρόνια και δεν ήταν άμεση, απότομη και ανάληπτη.

Αλλά η προσαρμογή θα συνεχιστεί. Γι' αυτό είναι λάθος η κρίση της λέξης «κρίση». Η Ελλάδα περνάει από μια μακροχρόνια περίοδο καθοδικής πορείας του βιοτικού της επιπέδου σε επίπεδο που αντανακλά τη σημερινή θέση της στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας. Φυσικά, αυτή η θέση μπορεί να αναβαθμιστεί όταν η Ελλάδα υιοθετήσει και εφαρμόσει ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο που θα αντικατοπτρίζει ακριβέστερα τα συγκριτικά της

πλεονεκτήματα μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη δημιουργία της Ευρωζώνης. Αλλά μέχρι τότε θα ήταν σκόφρον οι Έλληνες πολίτες να συνειδητοποιήσουν ότι έπαυσε πλέον να υπάρχει «κρίση» και ότι η περίοδος προσαρμογής θα είναι και εκτενής και επίπονος.

Πριν από δύο εβδομάδες ο επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Διεύθυνσης και πρώην αρχηγός αποστολών της Ελλάδος στο ΔΝΤ κ. Τόμσεν έκανε την πρόβλεψη ότι η ανεργία θα πάρει 21 χρόνια για να επανέλθει στα επίπεδα του 2009. Η κυβέρνηση απάντησε με δόλωση που ο Τύπος περιέγραψε σαν «σκωπτική» ή «ειρωνική». Αλλά ο κ. Τόμσεν είχε δίκιο. Την ίδια πρόβλεψη είχε κάνει το 2014 ο κ. Ρομπόλης, διευθυντής του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ. Ας προσθέσω και τη δικιά μου πρόγνωση: με βάση τη διεθνή εμπειρία μου στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, οι πολλαπλές ληξιπρόθεσμες οφειλές στην εσωτερική διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας θα χρειαστούν επίσης περί τα 20 χρόνια για να εξαλειφθούν. Το συμπέρασμα είναι ότι η κρίση που ξεκίνησε το 2010 έπαψε να είναι «κρίση» και μετατράπηκε σε μακροχρόνια διόρθωση του εθνικού εισοδήματος στο επίπεδο που επιβάλλει η παραγωγική ικανότητα της χώρας.

Αν θέλαμε να βάλουμε μια συμβολική ημερομηνία για τη λήξη της «κρίσης» θα πρότεινα την περασμένη Δευτέρα, 6 Φεβρουαρίου. Τότε, για πρώτη φορά μετά 7 χρόνια, το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ συζήτησε την ελληνική οικονομία όχι από την προοπτική ενός νέου προγράμματος, αλλά σαν την καθιερωμένη ετήσια αξιολόγηση της οικονομίας όλων των κρατών-μελών του οργανισμού, αυτό που γίνεται από τις ΗΠΑ μέχρι τη Δανία και από την Ιαπωνία μέχρι τη Βολιβία.

Η τελευταία αντίστοιχη αξιολόγηση είχε γίνει το 2013 (η καθυστέρηση οφείλεται στο ότι η Ελλάδα βρισκόταν στο μέσο του δεύτερου προγράμματος, που τώρα έχει τελειώσει), αλλά η επόμενη θα γίνει στις αρχές του 2018. Ελπίζω πως μέχρι τότε όλες οι συνιστώσες της ελληνικής άρχουσας τάξης θα έχουν εξηγήσει στους Έλληνες πολίτες πιο πειστικά την τροχιά της χώρας: το παρελθόν (πού βρεθήκαμε το 2010 και γιατί), το παρόν (πού βρισκόμαστε σήμερα και πώς φθάσαμε εδώ) και το μέλλον (ποιες είναι οι αληθινές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας).

Με εκτίμηση,
Θάνος Κατσάμπας

[SID:10827790]

Του Θάνου Κατσάμπα

Nonresident Senior Fellow,
The Atlantic Council
Πρώην ανώτερο στέλεχος και εκπρόσωπος της Ελλάδας στο ΔΝΤ

Η λέξη «κρίση» με εισαγωγικά είναι μια έννοια. Η λέξη κρίση, χωρίς εισαγωγικά, αποδίδει μια πραγματικότητα. Τα πρώτα τρία χρόνια μετά το πρώτο μνημόνιο, οι δύο λέξεις ταυτίζονταν.

